

(1939)

**Майстер психологічної
прози, історик,
літературознавець
Валерій Шевчук**

*20 серпня виповнюється 85 років від
дня народження українського
письменника*

Віхи життя і творчості Валерія Шевчука

Шевчук Валерій Олександрович народився 20 серпня 1939 року у родині шевця в Житомирі. Після закінчення у 1956 році школи хотів стати геологом, але, розчарувавшись у геології поїхав до Львова вступати в Лісотехнічний інститут. Не вступив і повернувся додому. Працював при ремонті Житомирського сільськогосподарського інституту будівельним підсобником. У цей період захоплювався вивченням літератури, зокрема української. Особливе враження справила на майбутнього письменника книга Л. Багалія «Григорій Сковорода – український мандрований філософ» і твори І. Франка, що, за словом самого Шевчука, «встановило основи мого світогляду. Я почав розуміти й вивчати українську літературу за методологією І. Франка, а Г. Сковорода став для мене учителем життя».

У 1957 році В. Шевчук закінчив технічне училище і був відправлений на роботу на бетонний завод. У 1958 р. він вступив на історико-філософський факультет Київського університету. Навчаючись, налагодив стосунки з літературними студіями: «Січ» (студія імені В. Чумака) і «Молодь», писав вірші, в 1960 р. почав писати новели.

У 1961 р. Шевчук дебютував оповіданням «Настунька» про Т. Шевченка в збірнику «Вінок Кобзареві», що вийшов у Житомирі. Навесні 1961 року літературна студія «січ» видала стінну газету «Заспів», в якій було надруковано оповідання В. Шевчука «Щось хочеться» (пізніша назва «Кілька хвилин до вечора» -- збірка «Долина джерел»). На те оповідання був гострий відгук в університетській газеті «За радянські кадри». За газету «Заспів», де був намальований Т. Шевченко із зеленими вусами, хотіли вигнати з університету, тягали до КДБ. Допитували, але виключили художника, який малював ту картину.

У 1961 р. В. Шевчук написав 18 коротких новел і першу статтю «С. Васильченко в Коростишівській семінарії» для житомирського збірника, наступного року написав 20 нове, частину з яких надрукував у журналах «Вітчизна» та «Літературна газета». Деяким з них судилося бути перекладеними іноземними мовами, а одна -- «Вона чекає його, чекає» -- була пізніше екранізована (І. Жилком як студентська робота).

Після закінчення університету В. Шевчук був відправлений до Житомира власним кореспондентом газети «Молода гвардія». В листопаді був взятий до армії, служив у Мурманській області. В армії знову почав писати вірші, не припиняючи роботи над прозою.

Повернувся додому у 1965 році, саме в той час, коли почалися масові політичні арешти серед української інтелігенції, був у кінотеатрі «Україна», протестуючи проти репресій. У вересні влаштувався в науково-методичний відділ музеєзнавства, який містився в Києво-Печерській лаврі (враження від цієї роботи відбилися в повісті «Голуби під дзвіницею»).

У 1966 р. закінчив повість «Середохрестя», в якій відбив враження від студентського життя. Арештували його брата, тому Валерій змушений був звільнитися з роботи (причиною арешту брата було те, що він вирішив набрати в друкарні й відбити для

себе як пам'ятку часу статтю про процес над Погружальським. За це брат дістав п'ять років концтабору суворого режиму).

У 1967 р. вийшла книжка «Серед тижня». В. Шевчук став членом Спілки письменників України.

У 1969 році він написав повість «Золота трава» (надрукована в 1984 р.) -- перший варіант повісті «Мор», до якої повернувся в 1980 р. і зробив остаточну редакцію в 1983 р. Писав історичні й фольклорно-фантастичні оповідання, статті, вийшла книжка «Вечір святої осені», в якій було надруковано вісім нових оповідань.

У важкі сімдесяті роки твори письменника майже не друкувалися, тому він змушений був писати «для себе». Протягом 1979-1999 рр. В. Шевчук видав книги «Крик півня на світанку» (1979), «Долина джерел» (1981), «Тепла осінь» (1981), «На тлі смиренному» (1983), «Дім на горі» (1983), «Маленьке вечірнє інтермеццо» (1984), «Барви осіннього саду» (1986), «Три листки за вікном» (1986), «Камінна луна» (1987), «Прахи з невидимого острова» (1989), «Дзигар одвічний» (1990), «Дорога в тисячу років» (1990), «Панна квітів» (1990), «Із вершин та низин» (1990), «Стежка в траві. Житомирська сага» (у 2 т., 1994), «У череві апокаліптичного звіра» (1995), «Козацька держава. Етюди до історії українського державотворення» (1995), «Око прірви» (1996), «Жінка-змія» (1998), «Юнаки з вогненної печі» (1999), «Біс плоті» (1999) та ін.

У 1986 р. В. Шевчуку присвоєне звання «Заслужений діяч польської культури», наступного року він був удостоєний Шевченківської премії за роман «Три листки за вікном» «Срібне молоко» (2002, роман), «Тіні зникомі. Сімейна хроніка» (2002, роман), «Темна музика сосон» (2003, роман), «Сад житейський думок, трудів та почуттів» (2003, автобіографія), «Компанія з пивниці біля Чуднівського мосту» (2006, повість), «Драматургія» (2006, збірка п'єс), «Привид мертвого дому» (К., Університетське видавництво ПУЛЬСАРИ, 2005), «Пізнаний і непізнаний Сфінкс: Григорій Сковорода сучасними очима» (К., Університетське видавництво ПУЛЬСАРИ, 2008), «Роман юрби» (К., Університетське видавництво ПУЛЬСАРИ, 2009), «Місто днів» (2015, збірка поезій)

«Козацька держава як ідея в системі суспільно-політичного мислення XVI—XVIII століть. Книга 1»(К., Кліо, 2019.), «Козацька держава як ідея в системі суспільно-політичного мислення XVI—XVIII століть. Книга 2»(К., Кліо, 2019.)

У 1986 р. В. Шевчуку присвоєне звання «Заслужений діяч польської культури», наступного року він був удостоєний Шевченківської премії за роман «Три листки за вікном»

З 1988 р. В. Шевчук – ведучий історичного клубу «Літописець» при спілці письменників України. У 1999 р. нагороджений орденом «Князя Ярослава Мудрого» V ст.

Довгий час Валерій Шевчук викладав у Київському національному університеті ім. Т.Г. Шевченка.

В. Шевчук лауреат Державної премії України імені Т. Шевченка, премії фонду Антоновичів, літературних премій імені Є. Маланюка, О. Пчілки, О. Копиленка, І. Огієнка, премії в галузі гуманітарних наук «Визнання»(2001 р.) Він є автором більше

500 наукових і публіцистичних статей, дослідником літератури і перекладачем давньоукраїнської літератури.

Письменник, який випробовує буденністю. Саме так оцінює Валерія Шевчука дослідниця його творчості **Людмила Тарнашинська**.

«Валерій Шевчук – письменник своєрідного художнього стилю, який чи не найбільше з-поміж своїх сучасників «увібрав» тенденції розвитку світової літератури, належить до письменників-інтелектуалів філософського спрямування, загалом тяжіючи до змалювання культурних, духовних сфер життя («На полі смиренному», «Дім на горі», «Три листки за вікном» та ін.), в центрі подій його часто є людина інтелігентна, високоінтелектуальна, той тип українця, що належить до книжників. Такі герої не тільки є носіями культурного колу свого народу, оскільки акумулюють культуру своєї епохи, -- вони мислять її категоріями і сприймають світ крізь призму своєї освіченості, інтелігентності, прагнення до самопізнання й саморозвитку. І при цьому вони перебувають не тільки на маргінесі суспільного життя, а й у своєрідній опозиції до тоталітарної держави, чим, власне, ця їхня маргінальність і обумовлюється. Тим-то зрозуміле тяжіння В. Шевчука до символіки, притчевості, алегорій, а фантастична трансформація об'єктивної дійсності потребує від нього синтезу реального та умовного стилів. Його образи, що концентрують певну філософську символіку й факти цієї історії, а також кидають відсвіт на події сьогодення, витворюючи відповідні паралелі.

Умовно в його творчості можна виділити три основні напрямки: історична проза, твори, яку сам автор називає історичною фантастикою; твори на сучасну тематику; літературознавчі та історичні розвідки. І ці три тематичні структури цілком органічно з'єднуються в одну цілу творчу будову, яка й охоплює витворену уявою митця художню галактику, його своєрідну візію України, що, очевидно ж, неможлива як без ретроспективного погляду вглиб віків, так і без художнього віддзеркалення українського життя другої половини ХХ століття. Тим-то настановою митця було простежити духовну еволюцію українця, котрий віками вибудовував своє «я», здобуваючись у кінцевому підсумку на історичне зростання духовності – на рівні цієї нації. У художньо-жанровому коді його кількавимірної різножанрової прози, в якій і простежено 1000-літній розвиток духовності українського народу, діалектику української душі від дохристиянських часів до новітніх, тоталітарних і постколоніальних, завжди запрограмована значуща проблематики з її загальнолюдськими вартостями й орієнтаціями, цікавими цілому світові.

Його проза цілком модерна за своїми художньо-стильовими ознаками, дає панорамне уявлення про українську людину як продукт специфічних історичних, національних, етнопсихологічних та соціально-політичних умов і її, цієї людини, власні потуги – вдалі чи невдалі – вирватися з лабет екзистенційної буденної одноманітності та духовної убогості.»

«Маючи добру фахову підготовку, вироблену культуру мислення, багату творчу уяву, В. Шевчук шукав собі «точку опертя» в тих ідеалах, які залишили попередні епохи. Так,

Григорій Сковорода навчив задовольнятися тим, що дано й «копати криницю в собі самому», тобто «науці святої самоти» (підсумок багаторічного вивчення та осмислення його життєвого й творчого шляху стала недавно видана вагома праця письменника «пізнаний і непізнаний Сфінкс»), Самійло Величко навчив «безумству (вважаю, також святому) творчої праці, коли працюєш без розрахунку на славу й винагороду», Тарас Шевченко – третій учитель – навчив його любити Україну, Іван Франко, четвертий учитель його життя, навчив працювати «біля найрізноманітніших пластів нашої літератури і рівняти свою працю до світових стандартів, узгоджувати її зі світовим літературним процесом».

Варто зупинитися на біографії письменника більш детально, зрозуміти і взнати, як формувалася творча креативність, особистісне бачення життя та його світогляд.

« ...Народився Валерій Шевчук 20 серпня 1939 року в родині шевця (отже, як сам каже, він натуральний Шевчук) у Житомирі. Любив батько, згадує Валерій Шевчук, щоб при роботі мати читала йому класику, надто улюблених Івана Нечуя-Левицького та Панаса Мирного. Саме це й пробудило інтерес до української літератури. Згадуючи своє раннє дитинство, письменник зазначає, що загалом воно було багате на події та спостереження, що потім лягло в основу його численних прозових творів, збагачених нестримною фантазією. Калейдоскопічні враження воєнних і перших повоєнних років – то багатюче джерело творчого переосмислення життєвої реальності. Інтерес до літературної творчості виник спершу в його старшого брата Анатолія, однак доля склалася так, що брат був ув'язнений через свою участь у русі шістдесятників і надовго вилучений з літературного процесу. Сам же В. Шевчук після школи хотів стати геологом, але життя все розставило по своїх місцях: він цілеспрямовано вивчає українську літературу – за методологією І. Франка – і 1958 року стає студентом історико-філософського факультету Київського державного університету. Переконавшись, що університетський навчальний процес досить схоластизований, усі свої зусилля спрямовує на самоосвіту, проводячи в бібліотеках більшу частину часу.

Студентське середовище 60-х років – це середовище І. Драча, М. Вінграновського, І. Жиленко, В. Підпалого, С. Зінчука, Наталі Кащук та інших, згодом відомих літераторів. В. Шевчук увійшов до університетської літературної студії «Січ» (студія імені Василя Чумака), Борис Тен порекомендував його Василеві Земляку, який залучив початкуючого літератора до студії «Молодь». А вже літо 1961-го – початок уходження в літературу письменників-шістдесятників І. Драча, М. Сингаївського, М. Вінграновського, В. Коротича. Восени в «Літературній газеті» готувався розворот на дві сторінки «Проза братів Шевчуків», але замість того побачили світ «зведені» сторінки, де, крім Шевчукових, були публікації Є. Гуцала та В. Дрозда, які щойно з'явилися в Києві, Ф. Бойка та І. Драча. Тож у «велику літературу В. Шевчук увійшов фактично 1962 року завдяки публікаціям у журналі «Вітчизна» та в «Літературній газеті», де 20 лютого 1962-го року було вміщено окрему сторінку Шевчукової прози. Репрезентуючи твори початківця, «Літературна газета» написала: «Валерій Шевчук – студент-історик Київського університету. Родом з Житомира. Двадцятилітній. Пробує писати новели. Мріє написати колись роман». Він одразу засвідчив свою неподібність до інших українських радянських письменників, «покликаних» оспівувати соціалістичну

дійсність – на тлі тодішньої лакованої літератури його проза одразу ж привернула до себе увагу і в Україні й за кордоном. Орієнтованість письменника на повсякденні проблеми звичайної «маленької людини». «психологічні рисунки» душевного стану начебто нічим не примітного героя, позбавленого соціального «навантаження», відразу насторожили ревних охоронців соціалістичної монументалістики: у неподібності персонажів Шевчукової прози до відретушованих героїв прози знаних тоді корифеїв офіційна критика побачила тоді крамолу й небезпеку.

Під час служби в армії (а молодих літераторів неофітів «шістдесятницького призову» посилали на «перевиховання» у найвіддаленіші й холодні куточки колишнього Радянського Союзу, як-то до Мурманськ чи Забайкалля) з-під його пера народжується низка оповідань, починається й завершується робота над романом «Набережна, 12». (до речі, опублікований 1967 року, цей твір було піддано різкій критиці, оскільки він не «вписувався» у звичні стереотипи, й ім'я автора надовго вилучили з літературного процесу). Так само, під час служби, ностальгуючи за рідними місцями, почав писати серію житомирських типів «Вулиця», що й стало вже тоді поштовхом до задуму великого роману в новелах про вулицю, на якій виріс: той задум нарешті по роках наполегливої праці, зреалізовано – й ось маємо «Роман юрби». Хроніка «безперспективної» вулиці». Саме з цих перших житомирських новел, які згодом і склали структуру запропонованого нині читачам роману, почалося витворення художньої галактики В. Шевчука, яку він за прикладом Вільяма Фолкнера, а радше за покликом душі, почав створювати на рідній житомирській території, «заселяючи» її своїми героями – прототипізованими, домисленими, вигаданими.

Однак із закінченням короткочасної «хрущовської відлиги» розпочався чи не найважчий етап у житті шістдесятників, зокрема й у В. Шевчука: то був період відлучення письменника од літературного процесу, відтак і свідомої внутрішньої самоізоляції від вороже настроєного до нього суспільства. Проте період надзвичайно плідний у творчому плані, оскільки, зачинившись у своїй скромній келії, або як часом велемовно-іронічно каже сам В. Шевчук, у башті зі слонової кістки, він напружено працював. Працював без оглядання на цензуру, кон'юктуру, офіційні приписи, усталені стереотипи. Писав, як підказувала йому творча інтуїція – без жодних надій будь-що надрукувати. Своїм методом протистояння тоталітарній системі обрав не публічні виступи, а тихе «книжне підпілля», часто голодне й холодне, бо будь-які компроміси були для нього неприйнятні, адже кожен з них він розцінював як втрату себе, зраду своїм творчим і громадянським принципам. «Ліпше бути ніким, ніж рабом, адже згодитися бути ніким – теж позиція, не вважаєте?! – відповідав Шевчук на одне із запитань під час давнього мого з ним інтерв'ю. І так пояснював свою позицію: «Я мав дерзновення бути самим собою в будь-який час і ніколи не ганявся за марнотностями цього світу, бо «слава світу минає, а любов після всього зостається»(Сковорода). Мені завжди було глибоко байдуже відомий я у цьому світі чи не відомий, бо всі ступені відомості відносні й ненадійні. Окрім того, я свідомо прирік своє життя народові упослідженому і завжди знав про це, а в самому народі адресував свої писання читачеві високорозвиненому – якої тут слави сподіватися? Окрім того, я завжди знав, що меценатам потрібні панегіристи, а не незалежні митці,

через це від суспільства чекав неприємностей та неприйняття, а не сприяння, бо це нормальна реакція тоталітарного режиму супроти тих, хто бажає бути собою.

З 1979-го ім'я В. Шевчука повернулося в літературу, а у 80-90-ті роки ХХ ст. в його житті настав «зоряний час»: письменник почав публікувати твори паралельно як на історичну, так і на сучасну тематику, начебто перекидаючи умовні містки через епохи, створюючи певні перегуки й асоціації, ведучи тим самим своєрідний діалог епох, у центрі якого – завше людина, яка через болючі пошуки сенсу буття йде до самої себе.

Зі студентських літ він знав і знає лише щоденну працю – без вихідних та відпусток; днями, тижнями, місяцями й роками – за письмовим столом, просиджуючи в бібліотеках, органічно й мудро поєднуючи працю над історичною белетристикою, прозою на сучасну тематику й планомірними дослідженнями та перекладами давньоукраїнської літератури, -- нині й ця, остання, витворила в письменниковому доробку цілий відроджений материк раніш загубленої культури...»

« Солідним підсумком багаторічної архівно-пошукової та дослідницької роботи В. Шевчука стало завершення ним величезної праці удвох томах обсягом дві з половиною тисячі машинописних сторінок «Муза роксоланська, Українська література XVI-XVIII століть. Ренесанс і Бароко», де автор простежує літературний процес в історичному розрізі дотримуючись сквородинського принципу «селени» та універсальності бачення літературного життя минулих епох. І «Київський Атеней», і «Муза роксоланська» є начебто продовженням його ж фундаментальної праці «Козацька держава».

Тож письменник, створюючи власну художню галактику, що захоплювала у своє коло дедалі більше тем, часових пластів, типажів, подарував читачам десятки відомих тепер оповідань, романів і повістей: "Серед тижня», «Набережна, 12», «Вечір святої осені», «Долина джерел», «Крик півня на світанку», «Дім на горі», «Три листки за вікном», «На полі смиренному», «Місячний біль», «Птахи з невидимого острова», «Мор», «Ілля Турчиновський», «Дзигар одвічний», роман-есе про Київ «Мисленне дерево», «Маленьке вечірнє інтермецо», «Камінна луна». «Вибрані твори», «Стежка в траві. Житомирська сага», «У череві апокаліптичного звіра», «Юнаки з вогненної печі», «Око прірви», «Тіні зникомі», «Темна музика сосон», «Привид мертвого дому», «Книга історій, Син Іуди» та ін. Побачили світ упорядковані ним томик давньої української поезії «Аполлонова лютня», «Пісні Купідона. Любовна поезія на Україні в XVI -- поч. XIX ст.», «Антологія української поезії XI-XVIII ст.», двотомна антологія «Марсове поле. Героїчна поезія на Україні в X – поч. XIX ст.», чотиритомна антологія українського історичного оповідання «Дерево пам'яті», впорядкована частково у співавторстві «Доля. Книга про Тараса Шевченка в образах та фактах» (у співавторстві); письменник переклав сучасною мовою літопис С. Величка, значну частину творів Г. Сковороди, твори І. Вишенського, його стараннями видано твори М. Філянського, В. Підмогильного, антологію поезії журналу «Українська хата» та ін. Він підготував ґрунтовну працю «Київський Атеней. Мистецьке життя в Києві в XVII-XVIII століттях. Поезія. Проза. Драматургія. Графіка. Живопис. Архітектура» (ще не вийшла друком). Усі названі тут твори, що прийшли до читача в різні роки, найчастіше – з великим запізненням у часі, вибудовують цілісну систему

філософського осягнення буття української людини, пізнання її ментальності крізь епохи і часи – на її тисячолітньому шляху.

Зацікавившись давнім українським письменством, В. Шевчук невдовзі відчув, що те його захоплення починає впливати на творчий стиль. Якщо на початку 70-х він писав фольклорно-фантастичні повісті та оповідання з елементами готики, то пізніше вдався до поєднання поезики неореалізму, готики з поезикою необароко: у творах з'явилися барокові прикмети, як-то монументальність, розлогі епітети «втілені» у складні синтаксичні конструкції. «Мене, -- зізнається письменник, -- почали вабити вишукані, ускладнені сюжетні конструкції й великі епосові форми, але не як хронікально-описові полотна, а як структури образні, подібні до вибагливих барокових структур та споруд».

« ... не раз доводилося чути з вуст самого письменника про найбільшу справу його життя – створення «Роману юрби», що його автор нині окреслює як «Хроніку «безперспективної» вулиці», який писався (краще сказати – творився) упродовж десятиліть. Виношений в уяві, втілений в окремі «історії», що друкувалися спорадично в українських часописах, він розростався кількістю сторінок, творячи єдину цілісність, чекаючи свого благословенного часу в шухляді...» ...«Роман юрби», обсягом понад шістсот сторінок, багатоплановий, стереоскопічний, перевершив усі сподівання: ось він, наш український варіант бальзаківської «комедії життя». Твір, зрештою, як і попередні прозові «складні конструкції» Валерія Шевчука, ще раз потвердив унікальну здатність письменника зусібіч «відчитувати» наше повсякдення, яке насправді є для митця невичерпним: саме це й допомагає йому творити художню «житомирську галактику», сконцентровану на локальній території, але безмежно розширену за рахунок героїв, що її «населяють» -- різнопроблемних, різнохарактерних. Саме у цій, наближеній за часом подій до нашого сучасника прозі, найчіткіше і найскрупкульозніше простежується позиція людина/суспільство, художньо досліджена митцем на матеріалі епохи тоталітаризму.»

Микола Жулинський також досліджував творчість Валерія Шевчука, розбираючи роман-баладу «Дім на горі» під власним кутом зору.

« Думаю, Валерій Шевчук і сам відчував, і переконався на прикладі інших, що в сучасному світі під методичним тиском на психіку а емоції людини не завжди контрольованих процесів науково-технічного прогресу відбувається відчуження людини від самої себе, поглиблюється розмежування між людиною і природою, людиною і космосом. Оце порушення гармонійної, з давніх-давніх віків інтуїтивно, органічно формованої рівноваги людського буття і природних ритмів, рівноваги ладу душі, настрою світосприйняття, оце загрозливе «зазіхання» засліпленої магією науково-технічної революції людини на вічний круговорот природи турбує Валерія Шевчука і змушує його замислюватися над багатьма проблемами, коріння яких сягає глибин віків.

Система образного мислення козопаса Івана Шевчука, яка закладена Валерієм Шевчуком в циклі оповідань «Голос трави», відтворює характер стихійної художньої творчості народу. На цій основі будувалися народні фантастичні оповідання, що

виражали певний лад народного духу, народного світосприймання і форми його образного мислення. Передусім це персоніфікація природи, переведення абстрактних образів людського мислення в ранг персонажів-символів, дуалістичне розуміння темного і світлого, бога і чорта, дня і ночі, життя і смерті, що символізувало віковичну боротьбу добра і зла й формувало первісний моральний кодекс людини. Не випадково більшість сюжетів циклу «Голос трави» запозичено з фольклорно-фантастичних оповідань. Тому образ козопаса Івана Шевчука можна витлумачувати як складну розгорнуту метафору народного образного мислення, передусім прийомів і засобів поетики українського народного фантастичного оповідання. Роман-баладу «Дім на горі» слід осмислювати з урахуванням архаїчного язического світосприйняття, того рівня синкретичного мислення, коли абстрактні визначення явищ які вимагають узагальнення, ще були відсутні, коли творилася конкретизація певних життєвих процесів за допомогою персоніфікації абстрактних понять. Тоді нам стане зрозуміло, чому і Галя, і Оксана в романі «Дім на горі» сприймають джигуна в образі сірого птаха, який так тонко вловив неусвідомлені ними перші порухи почуттів, перші спалахи передвіковичних інстинктів і намагався зруйнувати віками відтворювані обмеження і застороги. Почуття і поклики природних бажань та інстинктів призводять до складної метафори душі сімнадцятилітньої Галі, яку відчують і старший, поріднений з нею долею козопас Іван Шевчук, і юний хлопець, який повернувся додому, щоб розгадати таємницю свого діда, козопаса Івана, його духовний заповіт.

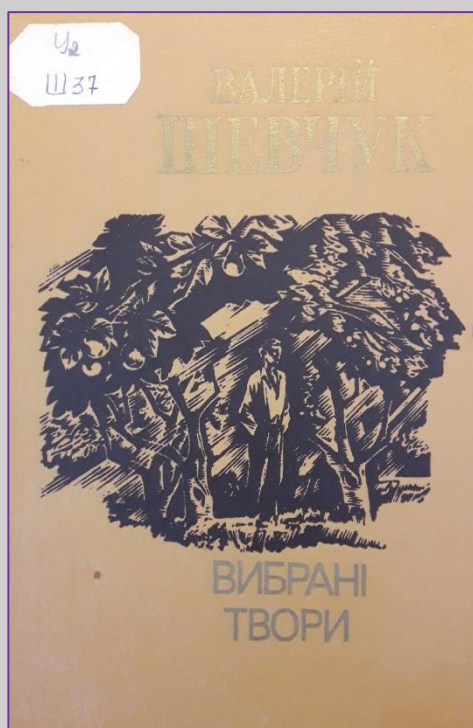
Образним ладом самовираження старого козопаса Валерій Шевчук замірився передати і відтворити визначальні принципи народного художнього мислення, яке лежить в основі писемної літератури, зображальні ресурси якої ще використані вповні й до сьогодні. Романом-баладою «Дім на горі» він прагне створювати цілісне уявлення про світ як про єдиний космос, що сполучає живу й неживу природу в єдиний вічний ланцюг взаємозв'язків і глибоких нерозривних закономірностей. Для козопаса Івана Шевчука все, що відбувається в Домі на горі, не має якогось символічного значення, ці події не абстрагуються, не переростають у символи, в легенди, а є живою реальністю, бо володіють конкретним змістом і обростають живою плоттю реальності. Синкретизм його мислення коріниться в характері народного сприйняття суворих, але логічних, закономірних законів життя. Він, подібно до славетного Григорія Сковороди, писав, як жив і жив – як писав, інтуїтивно послуговуючись асоціативною природою законів пам'яті. Трава для козопаса – це голос віків, голос землі, до якого він уважно прислухається, це, зрештою, голос його крові, поклик і заповіт предків. Чи не тому він володіє даром прозирати світ і людей, бачити, як народжуються молоко ц кіз, чи мед у бджолі, як злагоджено працюють механізми автомобіля, як б'ється людське серце – крізь стіни і крізь товщу земну проникає погляд його душі і серця. Володіючи цим вмінням, Іван прагне залишити своєрідний заповіт нащадкам – філософські новели-притчі.

У цих новелах сконденсовані й релігійні уявлення народу, передусім – елементи язичества, пантеїстичного ставлення до природи і елементи східнослов'янського фольклору, сюжети й образ з етнографії слов'янства, і реальні події національної історії, і біблійні сюжети та образи... Ось, скажімо новела «Самсон».

«Гордий, працелюбний, вірний у коханні, терпеливий, справедливий Іван не може пережити наруги над собою і зриває соснову опору у церкві, що поховати під її руїнами і себе, і своїх кривдників. Самсон з біблійної легенди також валить колону палацу на своїх ворогів філістимлян і гине разом із ними.»

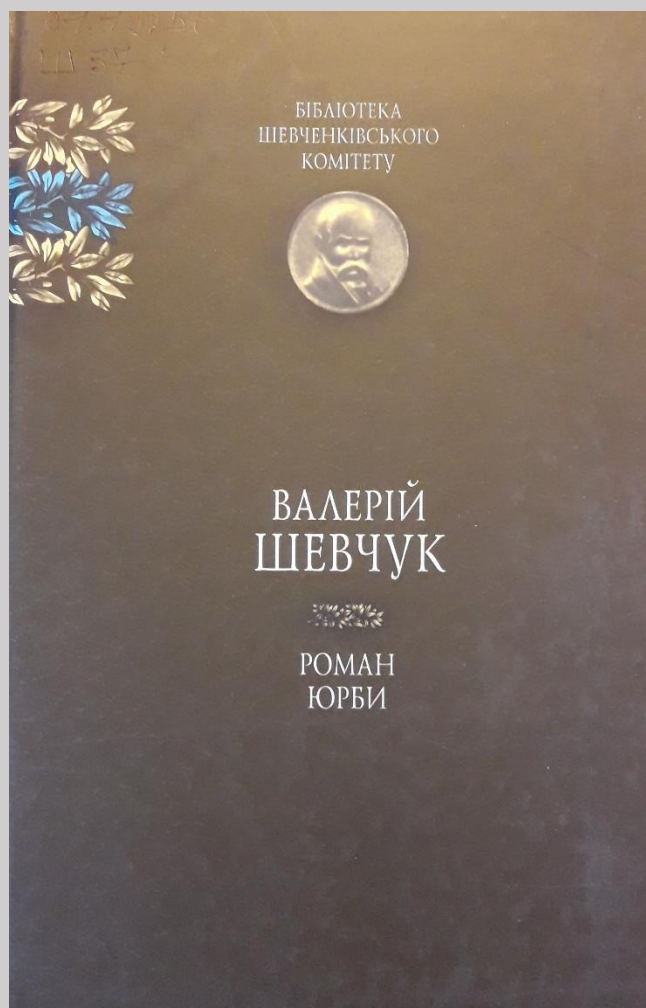
«Валерій Шевчук легко переходить із світу легенди, переказу в світ реальності. Відбувається зживлення, зрощення двох планів оповіді внаслідок чого поглиблено розкриваються характери героїв, посилюється можливість поєднання давніх гуманістичних традицій з морально-етичними принципами сучасного життя. І все це здійснюється задля пізнання важливих, на його думку, проблем сучасності, саме їх письменник «вивіряє» вічними істинами людського буття, народної моралі та етики.»

Творчий доробок Валерія Шевчука, письменника, літературознавця, історика, його вклад в культурну спадщину України потрібно гідно оцінити й зберегти для майбутніх поколінь. На жаль в бібліотеці інституту зберігається лише чотири книги письменника, які представлено в даному матеріалі.

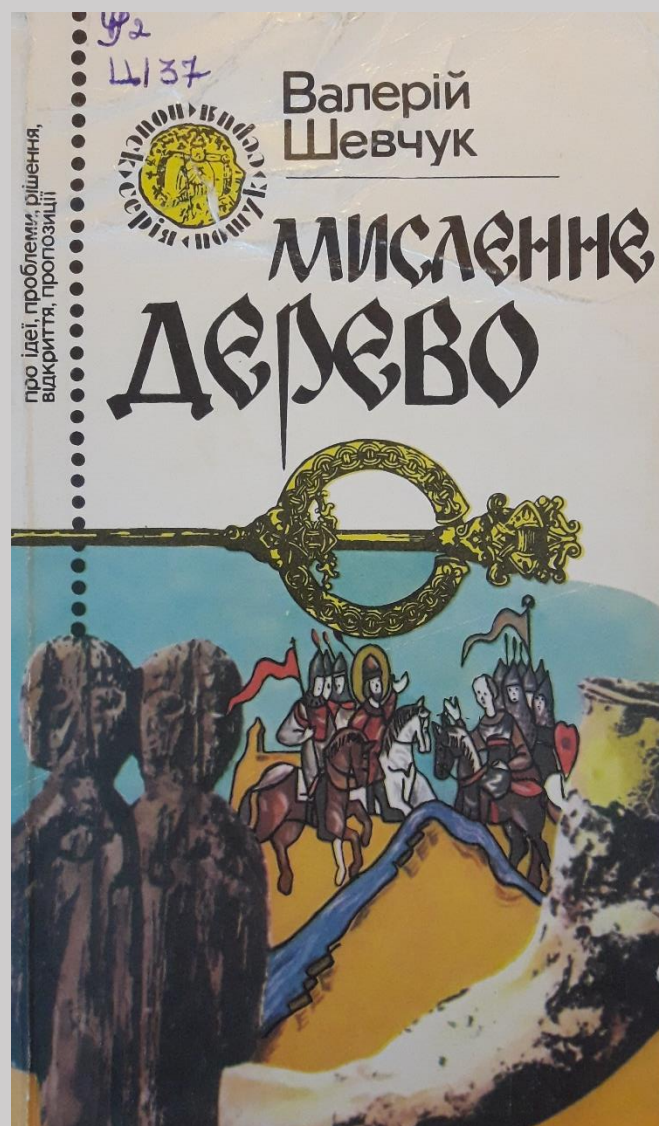
Шевчук В. Вибрані твори: роман-балада, оповідання / В. Шевчук; передм. М. Жулинського. – К.: Дніпро, 1989. – 526 с.

Роман-балада «Дім на горі», яка входить до однотомника «Вибрані твори» лауреата Державної премії УРСР ім. Т.Г. Шевченка Валерія Шевчука, складається з однойменної повісті-легенди та циклу фольклорно-казкових оповідей «Голос трави». Напівфантастичні ситуації роману опираються на реальні події нашої історії, часи воєнного лихоліття та повоєнного життя.. До книжки ввійшли також оповідання про славного, відомого з Іпатіївського літопису співця Митусу, художника Григорія та поета Амвросія Метлинського та ін.

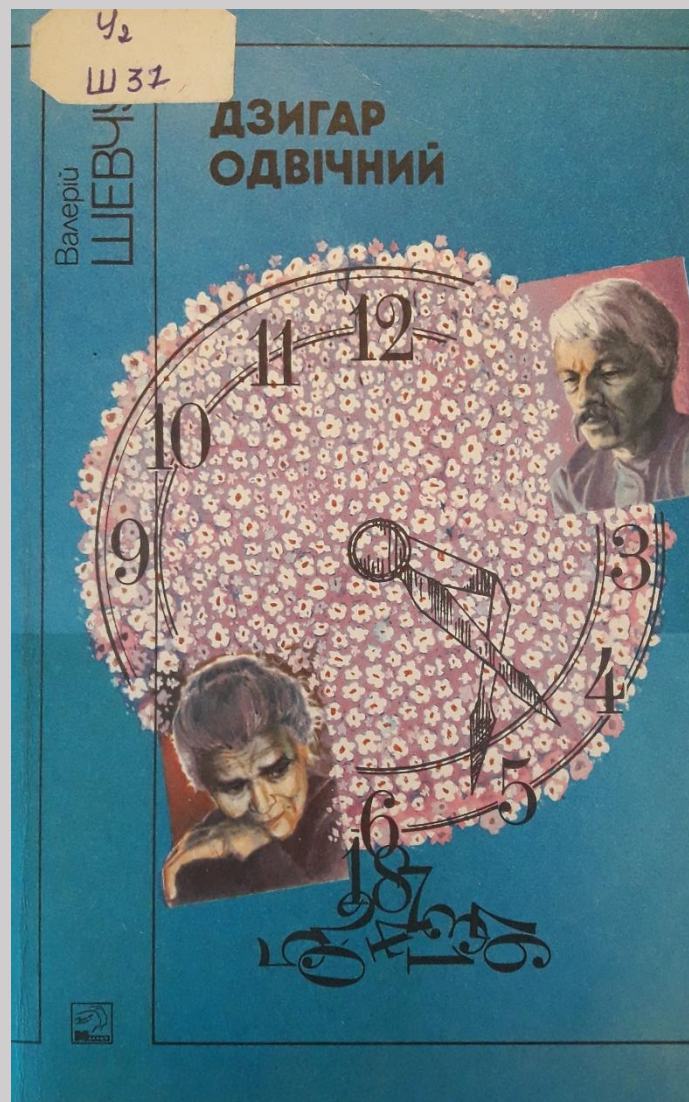
Шевчук В. Роман юрби. Хроніка «безперспективної» вулиці (1972-1991) /В. Шевчук; передм. Л. Тарнашинської. – К. : Пульсари, 2009. – 622 с. – (Бібліотека Шевченківського Комітету)

Роман Валерія Шевчука займає особливе місце в творчому доробку письменника – це монументальне художнє полотно з великою кількістю героїв, створене автором з 1972-го по 1991 рік, що є відбитком тієї епохи з її життєвими перипетіями та колізіями. В основі роману (а він в новелах-оповідках) – зображення життя окремої вулиці в провінційному місті, яке ще зберегло давню мораль і звичаї, але вони вже втратились і розклалися під важкими ударами ХХ ст. Та попри ці втрати людина, як з'являється в творі, завжди залишає в собі часточку світла.

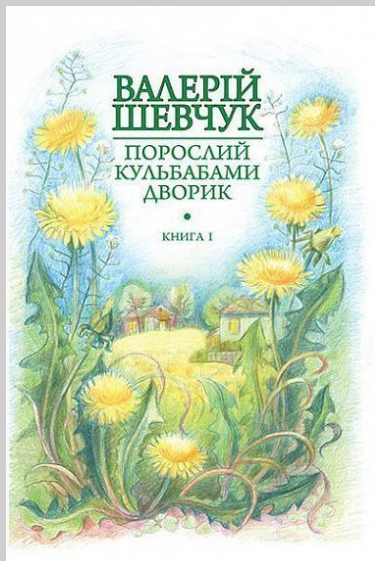
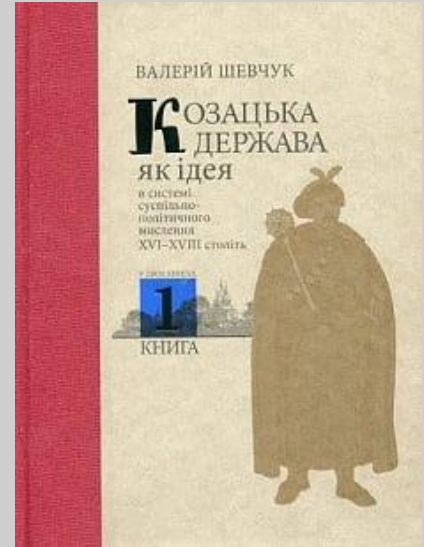
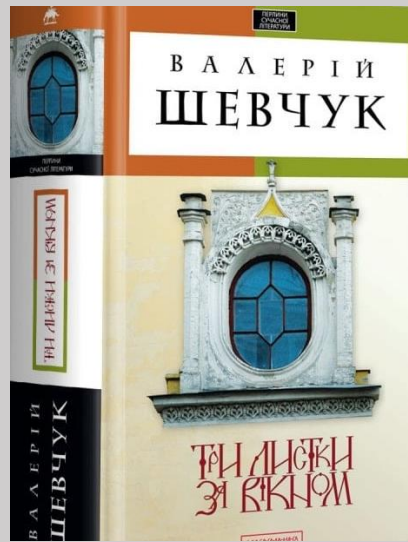
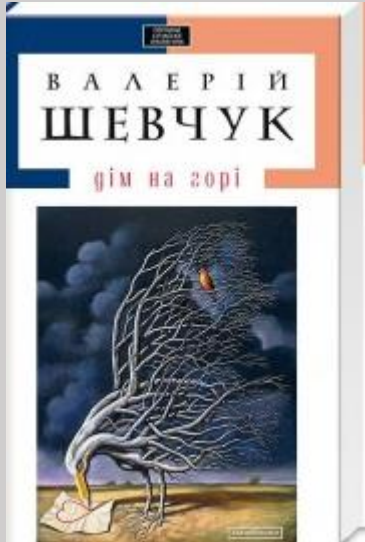
Шевчук В. Мисленне дерево. Роман-есе про давній Київ / В. Шевчук. – К.: Молодь, 1989. – 366 с.: іл. – (Пошук)

Роман-есе «Мисленне дерево» -- твір-роздум українського письменника, за фахом історика, Валерія Шевчука, про таємничі сторінки культурної історії Києва, як серця землі давньоруської та української. Автор намагається по-своєму прочитати відомі факти і легенди, зв'язані з походженням міста і з його засновниками, простежити витоки й сліди найдавнішого слов'янського поетичного епосу, робить спробу відтворити культурне обличчя Києва і південноруської землі, доводить, що й до прийняття християнства тут була розвинена культура, і навіть письмо, дещо християнство запозичило, а дещо знищило. Написана з немалою ерудицією, книга буде корисна всім, хто захоплюється історією української і слов'янської культур.

Шевчук В. Дзигар одвічний: роман / В. Шевчук. – К.: Молодь, 1990. –262 с.
Події роману пов'язані з життям досить великої родини Петра Діденка. Автор, тонкий майстер психологічного портрета, зосереджує увагу не тільки на сімейних стосунках домочадців – раз по раз це замкнене коло прорізають промені іззовні, які впливають на долю персонажів.

Інші книги Валерія Шевчука, які можна знайти у книгарнях України

Бібліотека ОІППО

серпень 2024 р.